

סיפור 'והגדת לבנך'

באחת מארצות הנכר היה מכהן בממשלה שר חשוב, 'דיינו' שמו, שהיה שונא יהודים גדול. פעם אחת, גנב דינו את טבעת המלך והעליל על רב היהודים כי ידו במעל. המלך קרא לרב והודיע לו בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים, כי הוא רוצה את הטבעת תוך עשרה ימים, ולא - מרה תהיה אחריתו ומר יהיה גורל אחיו היהודים. מעשה זה התרחש כמה ימים קודם חג הפסח, בערב הפסח הזמין הרב בגדים לבנים כמנהג המקום, והזמין אליו לליל הסדר עשרה עניים, הלבישם ואירחם בביתו. בלילה יצאו המלך והצורר לרחוב היהודים, ביקשו הם לראות מה מעשיו של הרב בלילה זה. והנה ראו הם בבית הרב עשרה אנשים לבושים לבן, כדמות מלאכים דמותם, והרב בקולו הרם שואל משהו והמלאכים עונים אחריו בקול: "דיינו", והדבר חוזר על עצמו שוב ושוב. הבין המלך לתומו כי על גניבת הטבעת שלו שואל הרב, והמלאכים עונים לו: "דיינו", כלומר, דינו הוא הוא הגנב, פנה המלך אל השר והכריחו לגלות את האמת, וכך נתפס שר המלך צורר היהודים בקלקלתו.

שאלת לשולחן הסדר

"שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, כלו מרור... שתי פעמים"

יש לבאר מספר עניינים בנוסח ארבע הקושיות:

1. וכי במהלך השנה הרגילות שלנו היא לאכול בדרך כלל חמץ וגם מצה?
2. עדיין לא אכלו את המרור, שהרי המרור נאכל רק אחרי 'מגיד', אזי כיצד יודע הבן לשאול: "הלילה הזה כולו מרור?"
3. בצורה דומה, עדיין לא הטבילו שתי פעמים, שהרי המרור והחרוסת טרם נאכלו?

מטרת השאלה

הינה לעורר דיון סביב שולחן החג. ניתן לשלוח את תשובותיכם למערכת (בצורה מקוורת, אם ישנם) ובל"נ אכתוב מן התשובות בעוד כחודש.

פנינים

"כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים: היה כורך מצה ומרור ואוכל ביהד" יש שתמהו על מנהג זה של הלל: והרי יש לנו כלל שאין עושים מצוות חבילות' דיינו שאין מחברים שתי מצוות שונות לעשותן יחד, וכיצד חיבר הלל את מצות אכילת מצה לאכילת המרור? האחרונים (מנחת חינוך, כתב סופר) חידשו, שידי חובת אכילת מצה אין אדם יוצא אלא בהנאת מעיו ולכן הדין הוא שאם בלע מצה מבלי ללעוס כלל - יצא. אבל במרור, המצוה היא להיפך: אנו מצריכים שתהא הנאת גרוננו, כמו שפירש הרשב"ם שהתורה הקפידה למרר את פיו של האוכל זכר ל"וימררו את חייהם". אם כן, ברור לנו שאין כאן בעיה של 'חבילות חבילות' כלל, שהרי אין הם באין כאחד, את מצות העשה של אכילת מרור מקיים מיד במרירות פיו, ואילו ידי מצות העשה של אכילת מצה יוצא רק כאשר בא לתוך מעיו. (משיב נפש)

"לפיכך אנו חייבים להודות ולהלל"

יש לבאר מדוע ב'על הניסים' משנים את הסדר ואומרים: "מים טובים בהלל והודאה". ואילו בהגדה כתוב קודם הודאה ואח"כ הלל? אלא, הודאה זה על נס פרטי שאתה מודה לקב"ה (בינך לבין ד'), ולעומת זאת הלל זה פרסום הנס לאחרים. בחנוכה עיקר המצוה היא פרסום הנס לאחרים, לכן כתוב קודם הלל, אבל בפסח חייב אדם להרגיש את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, לכן כתוב קודם להודות כי אתה חלק מהנס, ואתה צריך להודות בפרטיות ואח"כ לפרסם. (מנחת אשר)

"ברוך המקום... כנגד ארבעה בנים דיברה תורה"

מה הקשר בין תחילת המשפט - "ברוך המקום ברוך הוא", להמשכו - "כנגד ארבעה בנים דיברה תורה"? כידוע, ילד בכיתה א' אינו לומד את אותו חומר לימוד שלומד ילד בכיתה ו', מה שאין כן התורה הקדושה, שהיא ניתנת ללמידה לכולם, בכל גיל ולכל ארבעת הבנים. (הרב מבריסק)

"לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח וכו' למי שעשה לאבותינו ולנו את הנסים האלו וכו', ברוך אתה ד' אלקינו מלך העולם אשר גאלנו וגאל את אבותינו"

בתחילת הברכה אנו אומרים: 'למי שעשה לאבותינו ולנו' - מקדימים את ניסי אבותינו לניסים שלנו. ויש לבאר מפני מה, בחתימת הברכה אנו הופכים את הסדר ואומרים: אשר גאלנו וגאל את אבותינו, הלא אבותינו נגאלו לפנינו? ויש לומר: א. מפני שהכנסנו לליבנו והפנמנו לגמרי שאם הקב"ה לא היה גואל את אבותינו - הרי אנו ממש היינו נשארים במצרים עבדים. (משאת בנימין) ב. ברכה זו היא על הגאולה העתידית (ונאכל שם מן הזבחים) - לכן אנו קודמים. (אמרי נועם) ג. בסיפור הדברים האבות קודמים, אך בהודיה אנו קודמים. ד. הנערים יצאו ממצרים בראש, לפני הזקנים. (ע"פ תשובות הקוראים הנכבדים שליט"א לשאלה לשולחן הסדר' תשפ"ג)

שבכל הלילות אנו מתענגים!

ניתן להשיג ב"מקרא" הוצאה לאור, ובטלפון:
052-7665775

העלון מוקדש לע"נ
ר' יצחק בן משה
ת.נ.צ.ב.ה

ישנו ביקוש רב בבתי כנסת ברחבי הארץ לקבל את העלון לקהילתם.
זו ההזדמנות שלכם לזכות בהפצת תורה!
השתתפו באמצעות העברה לבנק לאומי (10) סניף 905 חשבון 5055271 ע"ש 'בייז'.

חידון א' ת'

התשובה לכל שאלה מתחילה באות המופיעה בתחילת השורה

- א. תנא שאמר: "הרי אני כבן שבעים שנה.."
- ב. מי דרש: "ימי חיך" - הימים, 'כל ימי חיך' - הלילות?
- ג. היינו במצרים
- ד. מכה שנאמר עליה: "כבד מאד"
- ה. שני לוחות
- ו. מה העשו לנו המצרים במצרים?
- ז. בשניים כאלו נקנה גדי אחד
- ח. הבן המובחר
- ט. תנא שהיה בין המסובים בבני ברק
- י. שבכל הלילות אנו אוכלים שאר
- כ. השי"ת הוליך את אברהם אבינו בארץ
- ל. כך מכשירים דברים הבאים באש
- מ. הלילה הזה כולו
- נ. "ואפילו... כולנו"
- ס. הקב"ה צרכנו במדבר ארבעים שנה
- ע. אבא של תנא שהיה בין המסובים בבני ברק
- פ. אחד משלושת הדברים שחייבים לומר בליל הסדר
- צ. ממכות מצרים
- ק. מסימני הסדר
- ר. יצאנו ממצרים ב גדול
- ש. חיה המוזכרת ב'חד גדיא'
- ת. אחד מארבעת הבנים

חידון א' ת' הפוך

התשובה לכל שאלה מסתיימת באות המופיעה בתחילת השורה

- א. אש בארמית
- ב. מעשרת המכות
- ג. "עולמו בחד ובריותיו ברחמים"
- ד. המילה הראשונה באחד מהפיוטים שב'נרצה'
- ה. ה על גבי הקערה היא כנגד קרבן
- ו. באלו מים נהוג ללוש את המצות?
- ז. "לאיש חמודות נגלה חזות לילה"
- ח. "ושאינו יודע לשאול, את לו"
- ט. מלאך המוות הרג אותו (חד גדיא)
- י. לשון חמישית של גאולה
- ך. כך היה הלל עושה כשבית המקדש היה קיים
- ל. מסיבים לצד זה
- ם. מארבעת הבנים
- ן. מעשרת המכות, מאותן ללא ההתראות
- ס. מסימני הסדר
- ע. מארבעת הבנים
- ף. הוא לא עבר בארץ מצרים במכת בכורות
- ץ. שניים מסימני הסדר
- ק. שניים מכינויי הקב"ה בפיוט 'אדיר הוא'
- ר. חמץ המשמש להחמצת עיסות
- ש. אחד מהסימנים שנתן רבי יהודה לעשרת המכות
- ת. שני מאכלים המונחים על קערת הסדר

כתרגומי

מילה מארמית שנסתרה לעברית של רמנו.

דזבין אבא בתרי זוזי" = המילה העברית 'זבן' המתארת מוכר בחנות, חנווני.

מן המדרש

מילה בחמדה

הלהבה האירה ביותר,
ואותם נלמד לוותר,
קודם שיצא מהאקדח,
בפחד גדול הודח.

רב הונא בן רב נתן הזדמן לביתו של רב נחמן בר יצחק. שאלוהו: מה שמך? השיב: רב הונא. אמרו לו: ישב נא מר על המיטה (להיסב). שהיא מיועדת לחשובים, והקטנים הפשוטים יושבים על גבי ספסלים, וישב. נתנו לו כוס יין ומיד קיבל אותו מהם, שתה בשתי לגימות את הכוס ולא החזיר פניו כששתה אלא בפניהם. שאלוהו: מדוע קראת לעצמך 'רב' הונא? אמר להם שכבר מקטנותו זהו שמו שרגיל בו. חזרו ושאלו: מדוע הסכמת לשבת מיד על המיטה בדרך גסות ושררה? ענה להם: כל מה שיאמר לך בעל הבית, עשה, חוץ מ"צא". המשיכו לשאול: מדוע הסכמת מיד לקבל את כוס היין? אמר להם: כי מסרבים לקטן ואין מסרבים לגדול. עוד שאלוהו: למה שתית בפעמיים? אמר להם: ששינוי השותה כוסו בבת אחת, הרי זה גרגרן. והשותה בשתי פעמים הרי זה דרך ארץ. והשותה בשלושה הרי זה מגסי הרוח. ולשאלה מדוע לא החזיר פניו ששתה ענה להם: אמר להו: כתוב במשנה שכלה הופכת פניה, אבל איש אינו מוזכר. רבי ישמעאל בן רבי יוסי, הזדמן לביתו של רבי שמעון בן רבי יוסי בן לקוניא, כשהביאו לו כוס יין, קיבלו בפעם הראשונה ושתה בפעם אחת. שאלוהו: וכי אינך סובר כדברי האומר שהשותה בפעם את הרי הוא גרגרן? אמר להם: אכן כן, אך לא במקרה שהכוס פחות מרביעית, או ביין מתוק או בכרס רחבה. (ע"פ פסחים פו:)

המונח המבוקש הינו מילה בת 4 אותיות
חמופיעה בחגדה,
אשר כל שורה בחידה רומזת להקשר
שונה שלה. (יתכן כתיב מלא-חסר
וחילופי אותיות בעלי הגייה דומה)
התשובה תתפרסם אי"ה בגיליון הבא

ושפני טמוני חול

נהוג לומר בליל הסדר את תפילת 'נשמת', מיהו המחבר?

* * *

"עגות מצות"

טעמים למנהג לעשות את המצות עגולות: א. ע"פ הכתוב "עוגות מצות", ועוגות זה עיגולים, שהרי 'עג עוגה' הכוונה לצייר מעגל. ב. יצאו ממצרים בחיפזון ולא היה להם פנאי לדייק בצורת הלחמים ולציירם בצורה. ג. המצה היא לחם עוני, ובא העיגול לרמז שהעניות והעשירות גלגל שחוזר בעולם. ד. תשעה באב חל תמיד באותו יום בשבוע שבו חל ליל הסדר. ולכן נהגו לאכול בסדר ביצה, כדרך האבלים שאוכלים דברים עגולים, ואף המצה עגולה מטעם זה. (שו"ת 'הודה יעלה' למהר"י אסאד סי' קנ"ז) ה. היה מנהגם לעשות ללחם פינות כמספר האלוהיות שלהם עבדו, והיהודים עשו עיגול אשר הוא אחד ללא ראשית וללא אחרית.

שעשועי דאורייתא

"אחד תם"

אלו 2 אנשים בתנ"ך נקראו 'תם'?

* * *

1. מצאו בהגדה את המילה 'לחם' (חוץ מב'ברך')!
2. אלו ארבע אותיות אינן נמצאות בשמות סדר ליל הסדר?
3. אלו עשרים וארבע קושיות יש בהגדה? (לפחות!)
4. היכן מוזכרת ירושלים ב'מגיד'?
5. מצאו בהגדה את שמותיהם של שבעת האושפיזין.
6. מצאו בהגדה את שמותיהן של עשר ממסכתות הש"ס!

שגיאות מי יבין

לפניכם משפט מן ההגדה שנפל בו שיבוש, התשכילו להבין מהו?

1. "פסח זה שאנו אוכלים על שום מה?"

2. "אלו קרע לנו את הים ולא שקע צרנו בתוכו דיינו"

תשובות

ושפני טמוני חול - תשובה לגיליון קודם: איזה קרבן חטאת ועולה נשחט בכל מקום בעזרה? - העוף. **חידון א' ת'** - אלעזר, בן זומא, גרים, דבר, הברית, ויענונו, זוזי, חכם, טרפון, ירקות, כנען, ליבון, מרור, נבונים, סיפק, עזריה, פסח, צפרדע, קדש, רכוש, שונרא, תם. **חידון א' ת' הפוך** - נורא, ערוב, המנהג, חד, ביצה חגיגה, שלנו, רז, פתח, שוחט, והבאתי, כורר, שמאל, חכם, שחין, כרפס, רשע, שרף, ורחץ יחץ, ותיק צדיק, שאור, עד"ש, חרוסת וחזרת. **שעשועי דאורייתא** - יעקב ואיוב. 1. "המוציא לחם מן הארץ", "נותן לחם לכל בשר", "הא לחמא עניא". 2. א', ז', ט', ת'. 3. מה נשתנה (4), שאלות ב'בצאת ישראל' (4), מה אשיב, אחד מי יודע (13), "על שום מה" (3), שאלות ארבעת הבנים (3), מנין שכל מכה ומכה (3) ויש עוד. 4. "חרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים". 5. "את בריתו את אברהם, את יצחק ואת יעקב", "ויאמינו בד' ובמשה עבדו", "בית אהרן בטחו בד'", "יוסף ד' עליכם", "ועל מלכות בית דוד משיחך". 6. בכורות, פסחים, אבות, ברכות, ע"ז, תמיד, מכות, ידים, זבחים, שבת. (ביצה וחגיגה לא כתוב!) **מילה בפרשה צו** - אצל "ליד בית השר החשוב" - ליד=אצל ושר חשוב הוא אציל, "העביר סמכות לאהוב" - אצל לו מתכונותיו (האציל), "שמיד ציוה בפסגה" - פסגת הר=אצל (רש"י זכריה יד,ה), "לתת לבטלן מהעוגה" - בטלן=עצל. **טמונות בהגדה** - 1. ונתן לנו את השבת. 2. נורה - ואתא נורא. 3. מסימני הסדר- ברך. 4. יכול מראש חודש. 5. מסימני הסדר- צפון. 6. לחמניה = "הא לחמא עניא", וגם חמץ שמוזכר בהגדה מספר פעמים. 7. חלמיש הצור אגם מים. 8. אחד עשר כוכביא. 9. כר+פס. 10. וידינו פרושות כנשרי שמים. 11. כורך ספרים - כורך. 12. מכת ארבה, "וארבה את זרעו". 13. דלתיו דפקת כחם היום, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית. 14. האי מלטה - "אנא ד' מלטה". 15. חייב אדם לראות את עצמו. **טמונות בהפסדה** - 1. "ויריחו סוגרת ומסוגרת אין יוצא ואין בא" (ו,א). 2. "גלגל" (ה,ט). 3. "עשה לך חרבות" (ה,ב) "וחרבו שלופה בידו" (ה,ג). 4. "זבת חלב ודבש" (ה,ו) **שאלה לשלחן השבת כי תשא** - שאלנו: בפרשה כתוב הציווי אודות עשיית כיור הנחושת, אחד מכלי המשכן. ויש לבאר מדוע נדחה ציווי זה מפרשת תרומה, שבה פורטו הציוויים של כמעט כל הכלים האחרים שהיו במשכן, ומפני מה נבחר ציווי זה להיאמר דווקא כאן? כמה מעיקרי התשובות שהתקבלו במערכת: 1. סמך כיור לפרשת שקלים, לומר שהגשמים נעצרים בשביל פוסקי צדקה ואינן נותנין. (בעה"ט) 2. גם כלי זה לא הוזכר למעלה עם שאר הכלים, כי לא הייתה הכונה בו להשכין שכינה במקדש כעניין הכונה באותם הכלים כמבואר למעלה, אבל הייתה הכוונה להכין את הכהנים לעבודתם. (ספורנו) 3. לפי שאינו אלא להכשר מצוה לא מנה עשייתו למעלה עם שאר כלים ולא היה אלא לרחוץ כהנם ידיהם ומנאו אחר בגדי הכהנים ותקונם. (בכור שור, חזקוני והעמק דבר) 4. כי לא נעשה מנדבת כל ישראל, רק מנדבת הנשים לבדן, על-כן הזכירו עם פרשת הבשמים, שכל ישראל לא הביאום, רק הנשיאים לבדם. (אאב"ע)

ניתן להשיג את העלון:

במייל: ע"י שליחת מייל בקשה אל: temunabaparashah@gmail.com - תלמודי תורה ובתי ספר - נא ציינו זאת.

ב: 'לדעת', 'אידישער וינקל' (באידיש) ו'דרשו'.

בירושלים: בחנות 'פיצוחי בית ישראל' רח' בית ישראל 1, ובמערכת.

העלון מגיע מדי שבוע לעשרות אלפי משפחות וילדים, המשתמשים

בו ללימוד משותף סביב שולחן השבת.

מעוניינים להקדיש את העלון לכל מטרה? צרו קשר עם המערכת, או טלפנו: 052-766-5775

© כל הזכויות שמורות לאהרן ביין.

ניתן לשלוח תגובות, רעיונות והערות למערכת:

קויפמן 17, ירושלים

temunabaparashah@gmail.com

זהו חידון משעשע מתמונות הרמוזות על פסוקים ומושגים מההגדה.

(תוכלו למצוא תשובות במדור 'תשובות')

אדגיש, כי אין הכוונה להמחיש את המושגים כלל, אלא רק בדרך רמז וכפל לשון. (מומלץ לציין זאת לילדים)
 אשמח לקבל רעיונות, חיזוקים והערות: temunabaparashah@gmail.com
 כמו"כ להצטרפות לרשימת התפוצה ולהקדשות ניתן לשלוח בקשה למייל הנ"ל.

טמונות בהגדה

מקרא רמת קושי: רגיל קשה

טמונות בהפטרה

הפטרת יו"ט ראשון של פסח "בעת ההיא" (יהושע ה' ב' - ו' א', ו' כז')

